

da se umetno vzbujajo in poostrujejo nasprotja mej posamičnimi sloji v narodu samem, zlasti pa še mej posamičnimi panogami narodne produkcije?

Nikdar in nekoli ne pozabimo, da smo maloštevilni narod, in da mnogobrojni in gospodarsko trdni naši sovražniki niso bili še nikdar pripravljeni na tako ljuto bojevanje proti nam kakor prav dandanes.

Spominjamo se pri tej priliki besed, katere je ruski državnik, general Kanebars, izrekel svoj čas, govoreč z nekim slovanskim državnim poslancem o razmerah mej avstrijskimi Slovani. Zapomnite si, da bodo Slovani v Cislitvanski vedno samo toliko veljali, kolikor bodo imeli v glavah in v žepih.

Ves naš narod vidi v zdravem razvoju naših srednjih stanov zagotovljenje svoje gospodarske in politične sile, glavno jamstvo srečnejše bodočnosti, in zato zaslužijo prizadevanja naših kmetovalcev, obrtnikov in trgovcev ne le vroče simpatije, nego tudi najodločnejše podpore vsega naroda.

Zavarovanje za starost.

Leta 1897. se je v dež. zboru kranjskem sprožila misel, naj bi se ustanovila deželna preiskrbovalnica za starost. Dež. odbor je dobil nalog, da v ta namen stori primerne poizvedbe in priprave ter dež. zboru predloži svoje nasvete. Dež. zbor je v tej zadevi vprašal za mnenje zavarovalno tehniški urad v c. kr. ministerstvu za notranje stvari in veščaka dr. Gugenbauerja, profesorja na dun. vseučilišču. Ta je izdelal pravila za deželno starostno zavarovalnico dež. odboru, dal tudi potrebna pojasnila ter se pripeljal v predm. torek v Ljubljano, da pojasni to važno vprašanje. V sredo dopoldne se je na starem strelišču vršilo posvetovanje, h kateremu so bili povabljeni deželni poslanci in nekateri eksperti. Dež. odbornik Povše je poročal, kaj je dež. odbor doslej v tem vprašanju storil. Na to je profesor dr. G. obširno in jasno obrazložil namen in vredbo starostne zavarovalnice. Namen tega zavoda je, da bi bile v deželi kranjski rojene in stalno naseljene osebe v starosti ali onemoglosti po ceni preskrbljene, ne da bi morale vedno plačevati svoje prispevke. Vsak zavarovanec bi plačal, kedar in kolikor bi mogel, in vplačani svoti bi se določila dosmrtna renta, pa bi ne smela presegati 400 gld. Zavarovanje je torej namenjeno za nižje slojeve prebivalstva, katero bi si z razmerno neznatimi prihranki zagotovilo preskrbljenje za starost ali onemoglost. Ako bi kranjska dežela ne hotela sama ustanoviti take zavarovalnice, mogla bi stopiti v zvezo z Niže-Avstrijsko, katera že ima tako zavarovalnico; s časom bi mogla dežela sama ustanoviti tak zavod.

Poslanec Hribar naglašala, da je ideja sicer lepa, toda pri nas težko izvršljiva. Nikakor pa ne bi svetoval, da bi se za Kranjsko ustanovila podružnica niže-avstrijske zavarovalnice. Bolje bi že bilo, da jo dežela Kranjska sama ustanovi. Sicer pa skušnja pri zasebnih zavaroval-

nicah kaže, da se starostno zavarovanje ni obneslo. Mnoge zavarovalnice so že opustile to vrsto zavarovanja, ker so bili režijski troški preveliki. Če se torej kaj zgodi v tem oziru, naj se misli samo na dež. zavarovalnico. Dež. odbornik Povše meni, da bi naše ljudstvo kmalu dobilo zaupanje do starostne zavarovalnice, in tako bi dežela storila važen korak na narodno-gospodarskem in socijalnem polju. Profesor dr. G. odgovarja, da on priporoča niže-avstrijsko zavarovalnico le za ta slučaj, ako bi za sedaj ne kazalo ustanoviti samostojno deželno.

Eksperte gosp. Prosenc meni, da bi navzlic raznim neugodnim razmeram starostna zavarovalnica vendar-le vspevala, zato toplo pozdravlja to idejo. Dr. Tavčar naglašala, da je ta način zavarovanja nevarno polje, ker bi se sicer zasebne zavarovalnice gotovo polastile tega zaslužka. Eksperte gospod Ledenig je mnenja, da bi dež. zavarovalnica vspevala. Odb. Povše končno ponavlja, da so posamezne izieme v večini ugodne za dež. zavarovalnico. Prof. dr. G. dostavlja, da bi morda zavarovalnica ravno bujno ne cvetela, gotovo pa več ali manj vspevala ter koristila prebivalstvu. — Ko je prof. dr. G. podal še nekatera pojasnila glede zavarovanja dež. obveznosti itd., je dež. glavar pl. Detela ob 1½12. uri zaključil posvetovanje.



Za vinogradnike.

Namen vinogradarstva je v prvi vrsti pridelovanje grozdja in ne morda pridelovanje lesa. Poslednjega naj se pridelava na vsaki cepljeni trti le toliko, kolikor se ga potrebuje za prireditvev in dozoritev grozdja v tekočem letu in pa za režnjo v prihodnjem letu. Dopusčati, da zraste na pravilno obrezani trti lesa kolikor ga hoče, ni nikakor gospodarsko, kajti odvečni les v gospodarstvu pač skoraj nič ne zaleže, iz zemlje pa vendarle posrka dosti redilnih snovij, katere bi v prihodnjosti lahko mnogo koristile.

Zato najdemo v vseh tistih vinorodnih deželah, katera so na glasu, da stoje na visoki stopinji umnega vinogradarstva tudi poletno režnjo trt, to se pravi, tam vidimo, da ne puste na trti rasti vseh poganjkov, kolikor jih na spomlad požene, ampak nekatere omandajo — omulijo — popolnoma, druge pa le okrajšajo. In potrebno je, da se to vpelje tudi pri nas v cepljenih vinogradih. Koliko truda in stroškov pač dandanes stane, predno napravimo cepljeni in rodovitni vinogradi! Zato je treba z redilnimi zemeljskimi snovmi kolikor mogoče štediti, da nam trte tem dlje trpe ter rode obilo grozdja, ne pa lesa. Tega pridelamo za kurjavo — hvala Bogu — po hostah še dovolj, in nikakor ni potreba, da bi za to skrbeli tudi po vinogradih.

Mandanje in okrajševanje poganjkov je popolnoma jednako, naj bode deblo višje ali nižje. Mandati se prične

lahko, kakor hitro so poganjki jedno ped dolgi. Kar se nahaja poganjkov po deblu, omanda se vse popolnoma proč, razen ako je znabiti deblo že čez meter visoko torej previsoko in bi se želelo, je čez dve leti okrajšati. V poslednjem slučaju pusti se na deblu po jeden poganjk rasti in priveže se ga k deblu. Da moramo za to od večjih poganjkov najmanjšega zbrati se pač samo ob sebi razume.

Na palcu rastoče poganjke pustimo rasti ter jih povežemo ob kol in še le prve dni meseca septembra, ko se prične grozdje že mehčati, takrat jih skrajšamo nad kolom, to je, nad kolom jih kar gladko odrežemo. Na napnenen rastoče poganjke, kateri nimajo zaroda, odmandamo, one pa, kateri imajo zarod, skrajšamo nad četrtim listom rastočim nad najvišjim zarodom za slučaj, da ni za prihodnjo režnjo na palen dovolj poganjkov — bodisi iz katerega vzroka koli — pustimo palen najbližji poganjk na napnenen neskrjšan ter ga privežemo ob kol, naj ima že kaj zaroda ali pa nič.

Korist tega dela, katero se pri vajenem človeku veliko hitrejši vrši, kakor bi kdo mislil, je več stranska.

1. Na trti se ne prideluje nepotrebnega lesa, in zemlja se vsled tega ne izčrpava brez koristi.

2. Za prihodnjo režnjo potrebni les — na palcu — postane veliko čvrstejši in močnejši, kakor bi sicer postal.

3. Grozdje dozori kolikor toliko poprej in je debelejši, ker mu koristijo vse tiste redilne snovi, katere bi se sicer v brezpotrebni les zlivale.

4. Peronospera, grozdná plesnoba in vse druge bolezni, katerim so glivice vzrok, izgube velik del svoje škodljivosti, ker pride grozdje in cela trta bolj na zrak in na solnce.

Zaradi velike koristi mandanja in okrajševanja poganjkov, naj bi se to delo tudi pri nas sploh upeljalo in izvrševalo leto za letom.

Kutna.

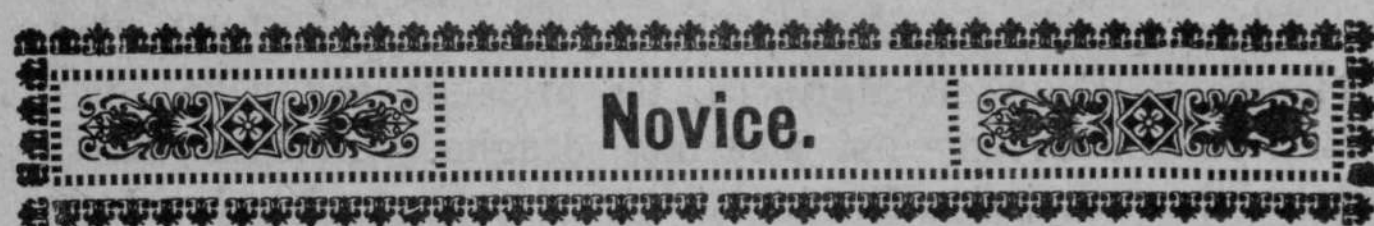
Med vsemi sadnimi plemení, kateri pri nas dobro vspevajo, je kutna pač najmanjšega gospodarskega pomena. Nahaja se sem ter tja kako drevo po vinogradih, kjer navadno prav dobro raste in obilno rodi. Ako se ljudi vpraša: „Zakaj pa nimate več kuten, zakaj jih nič več ne pridelujete?“ odgovore na to vedno in povsod isto: „I čemu naj jih pridelujemo, saj nobeden po njih ne vpraša.“ No, temu je žal skoro res tako. Prav malo kuten se po Dolenjskem v denar spravi. Kmetski ljudje jih ne vedo čemu porabiti, gospoda ima jih pa za ukuhanje, ali kakor se pravi za napravo takozvanega kompota in za napravo kutnega likerja kmalu zadosti. In vendar imamo Dolenjci v kutni sadno pleme, katero naj bi se vkljub temu, da se tako malo po njegovem sadu popravlja, vendarle v večji meri pridelavalo.

Resnica je namreč, da bi se kuten lahko veliko več in prav dobro v denar spravilo, ako bi jih le velika množina na prodaj bila. Kolikor se kuten dandanes po Dolenjskem prideluje, ne zadostuje niti za našo domačo gospodo, katera jih za ukuhanje ter za napravo kutnega likerja vsako leto išče, pa le premalo najde. No v Ljubljani imamo tovarno za ukuhanje in kandiranje sadja, tovarno Avgust Tschinkel — na (Činkel) in sinov. Ta tovarna, katera po celi Avstriji in še daleč čez njene meje zaradi kaj finih svojih izdelkov slovi, potrebuje ravno kuten prav dosti vsako leto, pa dobiva jih drugod celo iz Ogerskega. Zakaj jih ne kupuje na Dolenjskem, kjer kutna tako dobro uspeva, tako dobro rodi? Zato, ker jih tu zadosti ni, je najkrajši odgovor na to vprašanje. No, pa za domačo porabo in v misli vzeto tovarno za ukuhanje sadje ter kandite bi res ne trebalo po Dolenjskem Bog vé koliko kuten pridelovati. Zaradi jedne, kakor druge porabe bi res pridelovanje kuten ne postalo velikega, to je tako izdatnega gospodarskega pomena, da bi kazalo jih v veliko večji meri pridelovati, nego se jih predeluje že dandanes; toda, v tem spisu že parkrat omenjeni tako zvani kutni liker, kakoršnega se na Dolenjskem po gospodskih hišah skoraj slehernó leto v majhnih množinah napravlja, ta bi bil tehnični sadjarski izdelek, kateri bi se v veliki meri izdeloval, prav gotovo v kratkem času obilno kupcev našel.

Kutni liker, njegova naprava v veliki meri namreč ta je v stanu, pridelovanje kuten po Dolenjskem opravičiti, to do veliko večjega gospodarskega pomena dovesti: Fino napravljeni kutni liker je res kaj posebno finega. Dosti finejši liker je to, kakor marsikateri drugi, naj se imenuje kakor hoče.

V prošlem poletju je bil nek jako imovit domačin, kateri pa že čez 40 let v Aleksandriji živi, s svojo soprogo v naših dolenjskih Toplicah. Ko je pri neki priliki fin liker pokušal, izjavil se je, da bi bil to pač izdelek, kateri bi v Orientu, osobito mej Mohamedanci, brez dvoma prav hitro prodril, si prav sloveče ime zadobil. Ali bi bilo to kaj napačno, ako bi, kakor Dalmacija po „maraškinu“, Dolenjska po kutnem likerju sloveča postala? Gotovo ne. In zato je opravičeno, da se Dolenjci pridelovanja kuten v večji meri lotimo. Osobito na Belokranjskem, po kaj preksolčnih vinogradnih legah, okolu Semiča itd., naj bi se jih ob robih vinogradov in tudi drugje, kjer trti ni na škodo, v obilni meri sadilo.

Da postane namreč kutna kar mogoče fino in močno dišeča, potrebuje solnca, potrebuje fine lege. Za napravo likerja je pa ravno fini duh poglobitna reč. Bog dal, da bi se ta nasvet uresničil!



Novice.

— Osebne vesti. Zdravstveni asistent dr. Martin Peroutka je imenovan konceptistom v štatutu kranjskih polit.